Spreektekst begroting 2027–2030

Voorzitter,

Zoals het in het verleden ook is gebeurd is het gebruikelijk voor mijn fractie om het in 2 delen te doen, ik begin namens CMB en rond het midden neemt dhr Thewissen het over.

Voor ons ligt de begroting die jaarlijks, aan de inkomsten en uitgaven kant, de 100 mio nadert en richting geeft aan de komende 4 jaren. De begroting laat zien welke keuzes we als gemeente willen maken.

We herkennen daarin de ambities die zijn afgesproken. Bouwen aan sterke kernen, een leefbare gemeente, goede voorzieningen en een toekomstbestendig Stein.

Dat betekent dat we kritisch mogen zijn, de begroting is niet alleen een stel cijfers bij elkaar maar het resulteert uiteindelijk in concrete plannen, voor inwoners, ondernemers of bezoekers. Niet alleen voor vandaag maar voornamelijk in de toekomst.

Een gezonde financiële basis, maar blijvend opletten
Voorzitter, als we naar de financiële cijfers kijken, zien we dat de begroting, op een klein tekort van 30K in 2028, de komende 4 jaren structureel sluitend is.

Dat is een compliment naar de wethouder en het college, de ambities zijn concreet vertaald naar plannen en hiervoor is een financiële basis. We kunnen ons echter niet rijk rekenen. Een sluitende begroting op papier

betekent niet automatisch een garantie dat alles volgens plan loopt, hiervan zijn we ons bewust. Het is goed dat het college laat zien dat het ambitie heeft. Onvoorziene omstandigheden, stijgende kosten en ontwikkelingen waarop we geen invloed hebben kunnen gebeuren. Het is zaak om dat nauwlettend te volgen. Hiertoe worden we als raad in staat gesteld door onder andere de bestuursrapportage, slotwijziging en jaarrekening.

Investeren in de toekomst van Stein

Een belangrijk onderdeel van deze begroting is het investeringsprogramma. In de periode 22/26 was 68 mio aan investeringen gepland. Voor de periode 2027 tot en met 2030 gaat het om een totaalbedrag van ruim 80 miljoen euro. Het zwaartepunt hiervan ligt in 2027.

Een aanzienlijk bedrag. Aan de ene kant logisch, want onze gemeente staat niet stil. We moeten noodzakelijke investeringen doen in wegen, de openbare ruimte, verkeersveiligheid, onderwijshuisvesting, wateroverlast en riolering. Daarnaast gaat duurzaamheid nu eindelijk van beleid naar uitvoering - hetgeen vele miljoenen aan investeringen met zich meebrengt en uiteindelijk veel opbrengt.

Dat zijn investeringen die inwoners kunnen zien en die van betekenis zijn voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Investeringen waar we als raad trots op mogen zijn.

Want geld reserveren is één ding. Het daadwerkelijk realiseren van projecten is het uiteindelijke doel.

Het sociaal domein: mensen staan centraal
Voorzitter, een begroting gaat niet alleen over stenen, wegen en gebouwen. Uiteindelijk gaat het vooral over mensen. Bijna 40% van onze uitgaven is bestemd voor het Sociaal Domein. In dit domein zien we grote opgaven. De kosten voor jeugdzorg blijven een aandachtspunt. In 2023 was nog 6,7 mio euro gereserveerd voor jeugdzorg. Dat is onder meer als gevolg van complexere hulpvragen en langere trajecten langzaam opgelopen tot 8,7 mio in 2027. 1 op de 8 jongeren valt onder de jeugdzorg.

Dat zijn cijfers waarbij je met recht stil moet blijven staan. Cijfers echter ook waarachter mensen en gezinnen schuilgaan. Kinderen die ondersteuning nodig hebben, ouders die soms niet meer weten waar ze terechtkunnen en professionals die proberen de juiste hulp te bieden.

Hier moeten we oog voor blijven houden. Goede zorg en ondersteuning moeten beschikbaar zijn voor inwoners die dat nodig hebben.

Tegelijkertijd moeten we blijven kijken hoe we problemen tijdig kunnen signaleren zodat we mogelijk kunnen voorkomen dat probleempjes uitgroeien tot zware en langdurige problemen. Want het is een feit dat het merendeel van de kosten gerelateerd kan worden aan een relatief kleine groep.

Preventie, samenwerking met scholen, verenigingen en maatschappelijke organisaties en ondersteuning dicht bij de inwoners zijn daarbij belangrijk.

Bij de jeugdzorg moeten we rapporteren over de kosten en over resultaten. Bereiken we de kinderen en gezinnen die ondersteuning nodig hebben? Krijgen zij passende hulp? En lukt het ons om waar mogelijk eerder en effectiever te ondersteunen? Wat leveren onze inspanningen op? Die vragen moeten beantwoord kunnen worden. Want uiteindelijk willen we niet alleen grip krijgen op de uitgaven. We willen grip, maar ook inwoners die goed geholpen worden.

We zijn heel content met het feit dat in deze periode geïnvesteerd wordt in laagdrempelige ontmoetingsplekken voor de jeugd. Samen met jongeren, jongerenwerk, verenigingen, scholen en maatschappelijke partners wordt gekeken naar voorzieningen en activiteiten die aansluiten bij de behoeften van jongeren. En voorzitter u kunt zich voorstellen dat ik, als een van de jongste van de raad hier positief naar uitkijk en waar nodig bied ik graag mijn ondersteuning aan bij de wethouder.

Ook de Wmo, participatie en de ondersteuning van mensen die moeilijker aansluiting vinden op de arbeidsmarkt verdienen blijvende aandacht. Een sterke gemeente is immers een gemeente waarin iedereen zo goed mogelijk kan meedoen.

Leefbaarheid, veiligheid en sterke kernen

Een ander belangrijk thema is de leefbaarheid in onze kernen.

Gemeente Stein is de plek waar mensen wonen, elkaar ontmoeten, sporten, vrijwilligerswerk doen en naar school gaan. De kracht van een gemeente zit voor een belangrijk deel in de betrokkenheid van inwoners via verenigingen. De smeerolie van een gemeenschap.

Daarom moeten we durven te investeren in onze verenigingen, sportvoorzieningen, cultuur en ontmoetingsplekken. Zij zorgen voor verbinding en dragen bij aan een samenleving waarin mensen naar elkaar omkijken. Deze investeringen zullen leiden tot een kostenreductie en betere resultaten binnen het Sociaal Domein. En met zekerheid horen bij deze voorzieningen ook optimaal functionerende mfc's. Dit onderwerp heeft onze onverdeelde aandacht. Daar waar de beoogde tevredenheid er terecht niet is, zullen wij ervoor zorgen dat die er komt.

Wij vragen op deze plek ook nadrukkelijk aandacht voor de mensen die evenementen organiseren. Het is positief dat onderzocht wordt hoe de ondersteuning vanuit de gemeente beter kan. Bijvoorbeeld via gezamenlijke beveiliging voorzieningen, inkoopconstructies en maatwerk door van het begin tot eind betrokken gemeente medewerkers. De lasten en de regelgeving voor de organisatoren worden immers steeds zwaarder. Vanaf hier spreken wij onze grote dank uit aan allen die zich inzetten voor het laten slagen van evenementen, activiteiten en festiviteiten. Dat is goud waard voor onze gemeente.

Ook veiligheid en de aanpak van overlast vragen onze aandacht. Het is belangrijk dat we blijven werken aan kernen waar mensen zich thuis en veilig voelen. Dat vraagt om aandacht, zichtbaarheid en samenwerking. Maar ook begeleiding en een goede samenwerking tussen gemeente en andere betrokkenen. Qua overlast wil ik specifiek aandacht vragen voor de afvaldumpingen buiten maar ook binnen de kernen. Een probleem waarbij we niet moeten wegkijken. Al het mogelijke doen om te handhaven, dat betekent de rotzooi van deze dumpers te onderzoeken om te kijken of het eventueel herleidbaar is naar personen, en dan maatregelen treffen. Dat lijkt mij een normale zaak.

Wonen, economie en duurzaamheid

Voorzitter, daarnaast kijken we met deze begroting vooruit.

De behoefte aan passende woningen blijft groot. We willen dat onze jongeren in de gemeente een toekomst kunnen opbouwen en dat ouderen, waar mogelijk, passend kunnen blijven wonen. Woningbouw moet daarom niet alleen gaan over aantallen, maar ook over de juiste woningen op de juiste plekken. In dit verband vragen wij nog eens de aandacht voor een unaniem aangenomen CMB motie uit het voorjaar van 2024. Die motie gaat over het voorrang geven aan mensen met een Steinse achtergrond voor Steinse woningen. Om dit mogelijk te maken is een speciale verordening nodig. Ook is aangegeven dat men hierover afspraken wil maken in

Westelijke Mijnstreek verband. De vraag is nu: Hoe is de stand van zaken voor wat betreft voorrang voor Steindenaren op de lokale woningmarkt?

Ook onze lokale economie verdient aandacht. De regionale ontwikkelingen, waaronder die rond Chemelot, bieden kansen, maar vragen ook om een zorgvuldige afweging van economie, werkgelegenheid, gezondheid en leefomgeving.

En dan is er de verduurzaming. Na heel veel beleidstukken wordt dit onderwerp vanaf 2027 stevig aangezet via een gepland investeringsbedrag van 5,5 mio euro. De diverse verenigingsgebouwen die in bezit van de gemeente zijn, mogen we daarbij niet vergeten. De clubs en andere gebruikers draaien immers in praktijk op voor de hogere kosten.

---- Wissel

De financiële risico's verdienen onze aandacht
Voorzitter, ik wil ook nadrukkelijk stilstaan bij de financiële risico’s want bij zo'n omvangrijk investeringsprogramma hoort ook een realisatie verantwoordelijkheid.

De begroting laat op belangrijke onderdelen positieve cijfers zien. Op onderdelen vraagt de begroting ook om voorzichtigheid en speciale aandacht.

De investeringen die we ons in Stein iedere begrotingsperiode voornemen, hebben gevolgen voor de financiële positie. De netto schuldquote loopt sedert het begin van dit decennium op en komt in 2030 uit op

ongeveer 142 %. De solvabiliteit toont een dalende tendens en komt in 2030 op 18 % uit.

Die cijfers laten zien dat we niet onbeperkt kunnen blijven investeren zonder goed te kijken naar de gevolgen voor onze financiële ruimte en onze toekomstige begrotingen.

Tegelijkertijd hebben we een stevige weerstandscapaciteit. Deze bedraagt ruim 20 miljoen euro. De weerstandsratio komt uit op 5,4 en is uitstekend.

Dat is een belangrijk positief punt. Het geeft aan dat we in staat zijn om financiële tegenvallers op te vangen.

Maar een sterke reserve mag geen uitnodiging zijn om minder kritisch te worden. Reserves kunnen maar één keer worden uitgegeven. En financiële gezondheid gaat niet alleen over hoeveel geld we achter de hand hebben, maar ook over de vraag hoeveel ruimte we in de toekomst overhouden.

De investeringsplanning heb ik, zoals u dat van mij gewend bent, goed tegen het licht gehouden. Als ik de huidige 4-jaarlijkse begrotingsperiode afzet tegen de vorige periode dan zien we dat er nu voor ruim 80 mio gepland is tegenover 68 mio in de vorige. We spreken over iets meer dan 3 mio per jaar. Relatief gezien valt dat wel mee. De piek is echter hoog met in 2027 meer dan 40 mio aan investeringen.

We hebben daarbij te maken met een samenloop van omstandigheden. Een bepaald bedrag betreft de doorgeschoven posten uit voorgaande jaren.

Werkzaamheden waarbij de werkvoorbereiding al gedaan is, werkzaamheden ook die al in volle gang zijn maar nog een nasleep hebben in 2027. De afstemming met instanties als Rijkswaterstaat en Enexis is verder ook van invloed op wannéér geïnvesteerd moet worden. Ook zijn de investeringen die echt noodzakelijk zijn hoog. Voor onder andere duurzaamheid staat bijvoorbeeld 5,5 mio op de rol en voor wateroverlast gekoppeld met riool werk is eveneens 5 mio gepland. Voeg daarbij enkele grote projecten zoals het doorfietspad en bijbehorende rotondes ten bedrage van 6,5 mio. Plus 11 mio voor Gebieds Gerichte Aanpak in de diverse kernen, dan hebben we 5 onderwerpen en zitten we al op 75% van de totale investeringen in 2027. Dit zonder dat herinrichtingsprojecten van wegen ten behoeve van de veiligheid zijn meegenomen. Zonder ook de kosten van de nieuwbouw van de Maaskei te Urmond. Enzovoort.

De geplande investeringen dragen onverkort bij aan de verbetering van het leefklimaat en de veiligheid. Bovendien geldt dat diverse projecten, nu nog, deels gedekt worden door subsidies. De mogelijkheid om deze investeringen daadwerkelijk te realiseren wordt door het college en de betreffende medewerkers als realistisch gezien. Een belangrijk gegeven.

Voorzitter het is veel, maar we moeten dus. Met zijn allen moeten we gaan voor een zo hoog mogelijke realisatie. Met vereende krachten moet het ons lukken om ook van 2027 een succes te maken. Op ’n manier die ook op

langere termijn financieel verantwoord blijft. En natuurlijk ten faveure van onze inwoners.

Uiteindelijk komt het voor inwoners neer op een heel praktische vraag: wat betekent deze begroting voor mijn portemonnee en voor de voorzieningen waar ik gebruik van maak?

Bij de afvalstoffenheffing zien we dat het vaste tarief in 2027 gelijk blijft aan dat van 2026. Daarnaast wordt gedurende de jaren 2027 tot en met 2030 een korting van 25 euro per jaar toegepast. Die korting wordt betaald uit de reserve en is dus tijdelijk. Dat betekent dat we ook vooruit moeten kijken naar de periode na 2030. We vinden het belangrijk dat inwoners tijdig duidelijkheid krijgen over wat er daarna met de afvalstoffenheffing gebeurt.
De rioolheffing wordt niet verhoogd. De OZB stijgt alleen met de indexering. In deze dure tijden willen we onze inwoners ontzien waar mogelijk.

Inwoners hebben behoefte aan zekerheid, willen weten waar ze aan toe zijn. En dat mogen ze ook van ons verwachten. Dat vraagt om heldere communicatie en om financiële keuzes die we goed kunnen uitleggen.

Tot slot
Wij zien in deze begroting een duidelijke ambitie voor Stein. Investeren in onze gemeente, in onze voorzieningen, in onze leefbaarheid en vooral in onze inwoners.

Maar bij ambitie hoort verantwoordelijkheid. We moeten scherp blijven op de uitvoering van investeringen, op de

ontwikkeling van de kosten in het sociaal domein en op onze financiële positie.

We moeten niet alleen rapporteren over hoeveel geld we uitgeven, maar ook laten zien wat we met dat geld bereiken. Wat merkt de inwoner ervan? Welke problemen lossen we op? En waar moeten we bijsturen?

Duidelijke keuzes maken, verantwoordelijkheid nemen en blijven kijken of we de doelen die we stellen ook daadwerkelijk bereiken.

We moeten en we gaan knallen. In die overtuiging kunnen wij deze begroting ondersteunen.